

ΣΤΕΡΓΙΟΣ Γ. ΣΠΑΝΑΚΗΣ
Κρήτη

ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Τα τοπωνύμια τών χωριών τής Κρήτης παρουσιάζουν ιδιαίτερο ονοματολογικό ενδιαφέρον και μπορούν να διαφωτίσουν σε πολλές περιπτώσεις την ιστορία τού τόπου.

Τα τοπωνύμια αυτά είναι διαφόρων εποχών. Πολλά απ' αυτά είναι προϊστορικά και διατηρούνται αλώβητα χιλιάδες χρόνια.

1) (Κνωσός, Μίλατος, Τύλισος, Αξός κ.λπ.) ή κάπως παραμορφωμένα. (Αρχάνες-Αχάρνα, Ιεράπετρος-Ιεράπυτνα, Σούγια-Σύια, Ρέθεμνος-Ρίθυμνα κ.λπ.).

2) Άλλα είναι αρχαϊκά (Ανώγεια, Χάρακας, Ψυχρό κ.λπ.).

3) Ρωμαϊκά, όπως : τα Πραιτώρια, Πόμπια, Στάβγιες, που υπενθυμίζουν την Πομπηία και τη Στάμπια τής Ιταλίας, Ρούστικα κ.λπ.

4) Αραβικά ως τα : Μασταμπάς, Κατσαμπάς, Χαντράς, Αμιρά, Ατσιπάδες, Ατσιπόπουλο κ.λπ.

5) Βυζαντινά πολλά, ιδίως Β' Βυζαντινής περιόδου, Μουκτάρτοι (Μουρτάρτοι), Δρογγάροι, Απεσωκάρι, Σκορδίλω, Καλέργω, Αρμένιοι, Βουλγάρω, Σκλαβοπούλα, Σκλαβεροχώρι, Βαρβάρω, Βαρβάροι κ.λπ.

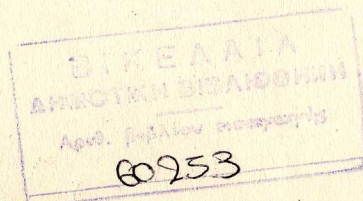
6) Βενετοκρατίας λίγα ως : Ρεύστικα, Μονοπάρι (Boniparo), Μαλεβίζι, Μονοφάτσι, Μεραμπέλο κ.λπ.

7) Τουρκοκρατίας ελάχιστα, ως : Γενί καβέ, Μπαμπαλή, Τεκές, κ.λπ.

Συνεπώς κάθε όνομα, αυτό καθεαυτό, μαρτυρά το χρόνο ίδρυσης τού οικισμού και τούς οικιστές του. Το τοπωνύμιο είναι ζωντανό παραδοσιακό μνημείο τής ιστορίας τού οικισμού, άξιο διατηρήσεως, ίσως πολύ περισσότερο από την κατοικία ή τα άλλα κτηριακά μνημεία, που το σημερινό κράτος, πολύ σωστά, κηρύσσει με νόμο **διατηρητέα**, χωρίς να λομβάνει υπόψη του τα οικονομικά συμφέροντα τού ιδιοκτήτη τα οποία θίγει.

Πώς τώρα το ίδιο κράτος επιτρέπει και συνηγορεί στην εξάλειψη τών τοπωνυμίων, παροδασιακών μνημείων εξίσου σπουδαίων, και την αντικατάστασή των με άλλα, άσχετα με τον οικισμό και κοινότητα ονόματα, αυτό είναι ακατανόητο.

Και δυστυχώς η αντικατάσταση αυτή τών τοπωνυμίων τών χωριών τής Κρήτης έχει γίνει αθεράπευτη επιδημία τα τελευταία μεταπολεμικά χρόνια

κυρίως και μάλιστα την περίοδο τής επταετίας τής Χούντας. Ενώ τα σεβάστηκαν και δεν τα άλλαξαν οι αλληπάλληλοι κατακτητές τής νήσου, Βενετοί, Τούρκοι και Αιγύπτιοι και τα αναφέρουν στις απογραφές των ακριβώς όπως ακούονται και σήμερα από το Λαό, οι φυσικοί και νόμιμοι κληρονόμοι αυτού τού τόπου τα διαγράφουν από την ένδοξη, πολλές φορές, ιστορία των και τα αντικαθιστούν με ονόματα απίθανα, που δεν έχουν καμμιά σχέση με το χωριό τους.

Ίσως μπορεί κανείς να συγχωρήσει τούς ιεροσूलους κοινοτάρχες—γιατί για ιεροσυλία πρόκειται—. Αλλά το Συμβούλιο τοπωνυμίων τού Υπουργείου Εσωτερικών, που έχει οριστεί ακριβώς για την ορθή γραφή τών ονομάτων τών οικισμών, πώς επιτρέπει να μεταβάλλονται, να γράφονται εσφαλμένα και να αλλοιώνονται τα ονόματα τών οικισμών;

Πώς είναι δυνατόν ο ιστοριοδίφης, ή ο κάθε μελετητής τής ιστορίας, να προχωρήσει στην έρευνά του, όταν η μετονομασία τού τοπωνυμίου κόβει το νήμα τής ιστορίας, που, σαν μίτος τής Αριάδνης, μπορεί να οδηγήσει στη λύση πολλών προβλημάτων τής ιστορίας τού χωριού και τού τόπου γενικά;

Η διατήρηση τών ονομάτων τών χωριών έχει άμεση σχέση και με οικονομικά συμφέροντα τών ίδιων τών κατοίκων. Πώς είναι δυνατόν, ύστερα από χρόνια, που θα λησμονηθούν τα παλιά ονόματα, να μπορέσει ο δικαστής να εντοπίσει τη θέση ακινήτου, που αναφέρεται σε παλιά συμβόλαια, με άγνωστο σ' αυτόν το αναφερόμενο τοπωνύμιο;

Το θέμα τής μετονομασίας τών τοπωνυμίων τής Κρήτης έχει απασχολήσει και άλλους παλαιότεροι και σήμερα. Ο καθηγητής τής ιστορίας και γεωγραφίας Αντών. Μιλιαράκης γράφει σχετικά: «...Πρεσβεύω ότι ουδείς έχει το δικαίωμα να αντικαθιστά ονόματα κοινά γεωγραφικά, προ αιώνων καθιερωμένα, συνδεόμενα αναπόσπαστα με γεγονότα τής Μεσαιωνικής και τής νεωτέρας ιστορίας τής Ελλάδος, με τις έννομες σχέσεις τών κατοίκων κ.λπ., μόνο και μόνο γιατί θεωρεί ταύτα βάρβαρα, σλαβικά, βενετικά ή τούρκικα. Άν τα ονόματα αυτά είναι ίχνη τής διάβασης ξένων κατακτητών τού ελληνικού εδάφους ποιός έχει το δικαίωμα να διαγράφει τα ίχνη τής ιστορίας τού τόπου του;»

Και η Εταιρεία Κρητικών Ιστορικών Μελετών σε σχετικό υπόμνημά της, που υπόβαλε στους αρμόδιους το 1957, ύστερα από την επέκταση τής «επιδημίας» τής μετονομασίας τών χωριών, αναφέρει: «Είναι απίστευτο, ότι τοπωνύμια ιστορικά, που έχουν βίον αιώνων και σε μερικές περιπτώσεις χιλιετηρίδων, διατηρηθέντα κατά θαυμαστό τρόπο αναλλοίωτα στο στόμα τού Κρητικού Λαού, και μαρτυρούντα τη συνέχεια τού ελληνικού βίου, ευρίσκονται σήμερα στή διάθεση αμαθών και όλως αναρμοδίων κοινοτικών αρχόντων.»

Ένα άλλο θέμα τών τοπωνυμίων, επίσης σοβαρό, είναι η ορθογραφία

ο τονισμός, το γένος και ο αριθμός τού ονόματος, που πολλές φορές αλλοιώνει το όνομα, το κάνει αγνώριστο και οδηγεί σε παρανοήσεις. Έχω πολλά παραδείγματα τέτοιων αλλοιώσεων, τα οποία παραλείπω να αναφέρω.

Για τη θεραπεία τού κακού, που έγινε σε μεγάλο αριθμό χωριών τής Κρήτης, το Υπουργείο τών Εσωτερικών οφείλει να επαναφέρει τα ονόματα τών χωριών που άλλαξαν, με ένα νόμο ακυρώνοντας όλες τις μετονομασίες που έγιναν από το 1900 μέχρι σήμερα.

